

Divadelní fakulta AMU.

Akademický rok 2015/2016

Posudek školitele

Diplomant: MgA. Vít Pokorný

Název práce: České naturalistické venkovské drama v postmoderních inscenacích

Vít Pokorný se problematikou české postmoderní divadelní inscenace zabýval už ve své magisterské práci na zdejší katedře teorie a kritiky. Tehdejší pozitivní posudek prof. Císaře, který ocenil mj. diplomantovu schopnost promyšlet problematiku mimo zjednodušující a ideologizující rámce lokálního českého tzv. kritického diskursu, jej přivedl k projektu disertačního výzkumu, jehož výsledek nyní hodnotíme.

Není nezbytné se zde – ve vztahu k Pokorného disertace – ubezpečovat o obtížné uchopitelnosti pojmu postmoderna, pro kterou Bauman vhodně navrhuje používat charakteristiku „tekutá“. Ona unikává tekutost pojmu a celého pojetí, pod které se v domácím divadelně kritickém diskursu zejména v 90. letech poschovalo kdeco, byla důvodem, proč se během svého studia a výzkumu Pokorný etapovitě zabýval problematikou kultury a umění v době „pozdní a pozdější“ (Bělohorský). Hrozilo, že v samostatnou rozsáhlou a částečně spekulativní práci přeroste už studium zdrojů, které domácí diskurs často u zdrojů usvědčilo z povrchního a nekompetentního hauzírování s pojmy a názory myšlenkových otců post společenských a uměnovědných přístupů. Příkladem toho budiž nepochopení původní Derridovy intence pojmu dekonstrukce.

Bylo proto správné, že doktorand uzemnil svůj zájem ke konkrétnímu materiálu významných inscenací, které měly – kromě toho, že jejich režiséři jsou obecně vnímáni jako postmodernisti – společný základ v českém naturalistickém dramatu. Jde o texty, které tvoří kánon české klasicky dramatiky a o díla, předvádějící (vyprávějící) vždy silný příběh. Přinejmenším deklarovaný zpochybňující vztah postmoderny ke všemu kanonickému, k hodnotám vyjadřovaným také pojmem „klasický“ a právě tak lyotardovská skepse k příběhu umožnily při výzkumu setkání oněch režisérských osobností s těmito látkami, ke kterým, jak Pokorný dovozuje, vlastně nezbytně po fázi postdramatických brikoláží dospěli, probádat důkladněji podobu české scénické postmoderny.

Oceňuji metodu, k níž nakonec diplomant dospěl při analýze inscenací. Od evokace záznamu inscenace popisem k analýze režijně dramaturgického, hereckého, scénografického a hudebního komponentu. Stejná metodika vydala u různých inscenací ne vždy stejně validní závěry, projevil se zde i osobní vkus diplomanta, který se nedokázal vyvarovat někdy zbytečně osobních soudů a z teorie si odskočil až na pokraj toho, co je dnes v Česku považováno za kritiku. Projevilo se i to, že některé inscenace analyzoval ze záznamu ex post poté, co je sám viděl a jiné, ty nejstarší, jako divák nestihl, a rovněž to, jak hagiograficky s těmito tvůrci a jejich inscenací pracovala v českém rybníčku aktivistická kritika a v jakém kontextu jsou zde díky ní vnímány.

Pokornému se podle mého přesvědčení podařilo v disertaci vytvořit zásadní příspěvek k teoretickému uchopení postmoderny v českém divadle. Jeho závěry lze rozvádět, lze s nimi polemizovat, lze je aktualizovat – vyplatilo by se to například při kritické reflexi např. letošní kolekce festivalových představení v Plzni – nelze je však odbýt jako nefundované, náhodné, tendenční, nepromyšlené. Časový odstup od tekutého magmatu živého divadla, ve kterém zkoumané inscenace, neoddělitelně spojené s často nezvykle dramatickými společenskými ději vznikly, se zde vyplatil.

Látka přitom ještě zdaleka nevychladla, jakkoli leckdo má potřebu už z ní jako z mramoru tesat pomníky.

Pokorného práce je cenná i jako série dílčích portrétů významných českých režisérů – a vrcholných děl, která vytvářeli většinou v období největšího osobního tvůrčího vzmachu. Sekundárně je pak práce také cenná jako příspěvek zabývající se nejasným vztahem českého divadla k hodnotám kánonu klasické domácí dramatiky.

Tekutá materie české divadelní postmoderny se Pokornému roztekla na 430 normostránek. Projevuje se v nich jistá slovní nestřídnost, která, přiznejme, není cizí ani jeho školiteli. Psát ovšem Pokorný umí a esejistický styl práce osvědčuje jeho spíše teoreticko dramaturgický než akademicky teatrologický přístup. Jen podotýkám, že právě proto se teorie a kritika studuje nejen na filosofické fakultě, ale i na fakultě umělecké školy. Některé výklady jsou ovšem v textu variacemi již řečeného, některé odbočky jsou možná zbytečně rozsáhlé (např. k Macháckovým Naším furiantům či Grossmanově Maryši). Ale to jsou dílčí problémy textu, který, pro svůj zásadní význam, je podle mě vhodný k publikování. (Tomu by ovšem musela předcházet důkladná redakční a redukční práce a také zapracování výhrad, které jistě přinesou posudky oponentů.)

Bylo mi potěšením Víta Pokorného školit. Jeho práci doporučuji k obhajobě a po jejím úspěšném absolvování doporučuji udělit diplomantovi titul Ph.D.

V Praze 20. 9. 2016

Prof. MgA. Jan Vedral, PhD.